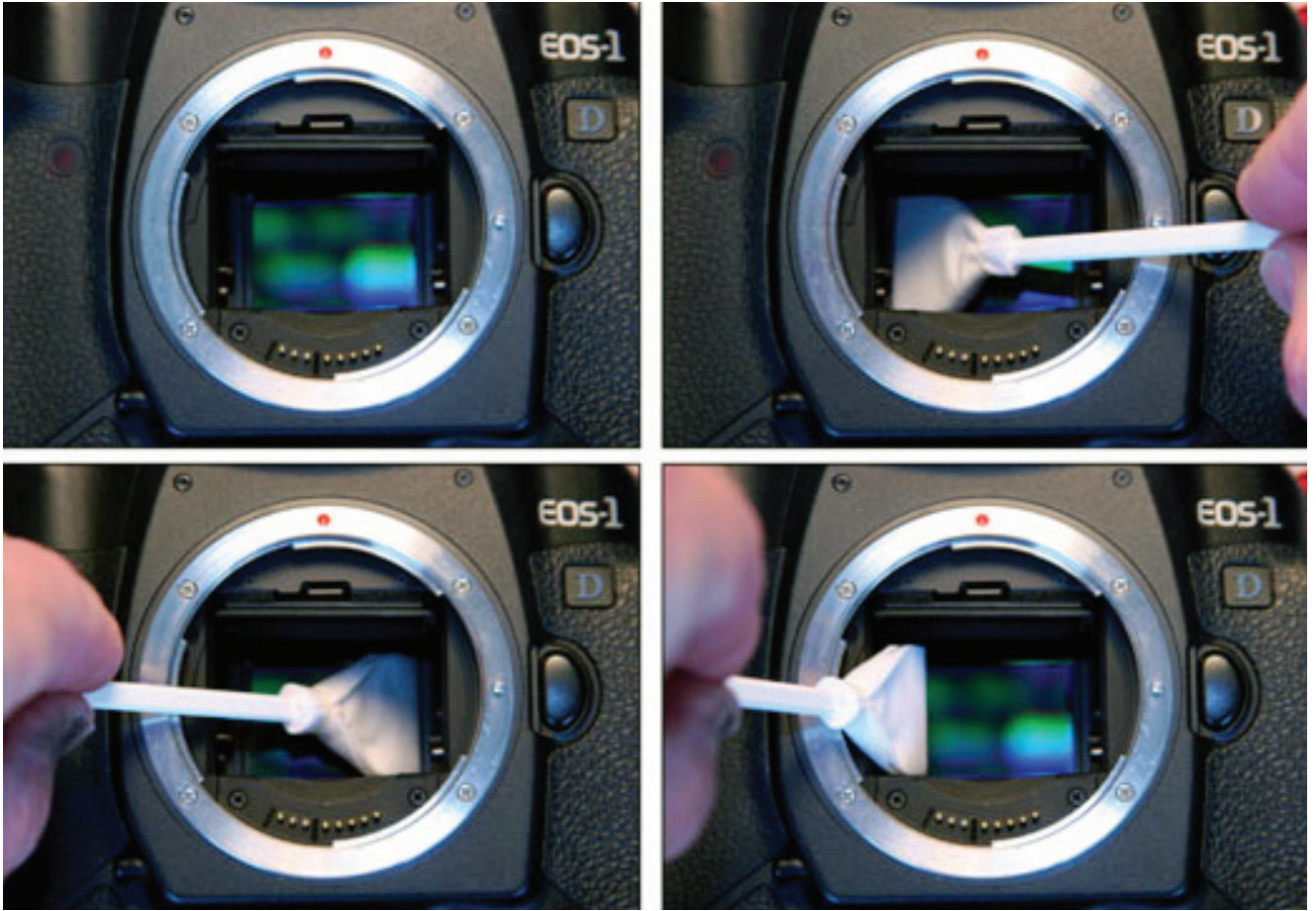

SAYISAL FOTOĞRAFÇININ YENİ SORUNU ALGILAYICI TEMİZLİĞİ

Sayısal fotoğraf, yaygınlaşmayı sürdürüyor. DSLR kullananların sayısıysa her gün katlanarak artıyor. Makineyi aldığımız ilk haftalarda herşey yolunda gidiyor. Ama zamanla, çektiğimiz fotoğrafların üzerinde minik lekeler oluşmaya başlıyor. Bunlar, tozların makinenin algılayıcısına yapıştığı habercisi. Genellikle yaşadığımız ya da gezip gördüğümüz yerler tozlarla iç içe. Toz, fotoğrafın her aşamasında büyük bir düşman. Bu düşmanlık sayısal makinelerin algılayıcıları için daha da

artıyor. Çünkü algılayıcılar tozdan çok daha çabuk etkileniyorlar; toz bunun da ötesinde algılayıcılar için önemli bir sorun haline dönüşüyor. Bu tozlardan kurtulmanın yolu, aşırı özen gerektiren ama zor olmayan bir çabayı gerektiriyor. İşte bu yazımızda, bu işin inceliklerine değinip, bazı bilgileri aktarıyoruz.

DSLR algılayıcılarının üzerine yapışan tozlar görüntü üzerinde çok küçük lekeler şeklinde görünürler. Şanslıysak, kısık diyafram değerleri kullana-

rak yapılan çekimlerde bu lekeler, örneğin gökyüzünde parlayan minik birer nesne gibi görünebilirler. Ancak her zaman şanlı olamayabiliriz. Bu durumda her bir fotoğraf karesi için bir fotoeditörle bu tozlardan kurtulmaya çalışırız. Düşünsenize, binlerce sayıda fotoğraftan tozları tek tek silmeye çalışacaksınız. Yani zahmetli ve bıktırıcı. Yine de bir seçenek. İkinci seçenekse DSLR algılayıcısının kendisini temizlemek. Böylece tozlardan, geçici bir süreyle de olsa, daha hızlı kurtulmak ola-

sı. Ama belki daha önemlisi, makinenin tozlanmadan korunması. Makinenizin ön ucunu bir objektifle ya da kendi kapağıyla koruduğunuz sürece toz sorunuyla belki çok daha ender karşılaşabilirsiniz. Makinenizi, ya da başka bir deyişle görüntülerinizi toz ve kirleticilerden korumanın yolları var. En önemli uygulama makineyi ya her zaman ya gövde kapağıyla ya da önünde bir objektifle tutmaktır. Örneğin, hangi objektifi kullanacağınıza karar vermeden ve onu makineye takma aşamasına gelmeden önce gövde kapağını kesinlikle çıkarmayın. Hemen ardından kullanacağınız objektifi, makinenin gövde kapağını ya da üzerindeki objektifi çıkarmadan önce seçin ve hazır edin. Objektif takma, değiştirme ya da çıkarma sırasında çok hızlı davranın. İster çıkarın, ister değiştirin, önceliği makinenin ağızını kapatmaya verin ki, içeri toz girmesin ya da az girsin. Ne de olsa objektif temizliği daha kolay yapılabilir. Son olarak da makinenizi temiz bir çantanın içinde saklayın. Temiz ya da temizlenmiş bir makineyi tozlu ve kirli bir çantanın içinde saklamanın pek akıllıca olduğu söylenemez. Tüm bu önlemleri aldınız, yine de tozlardan ve olumsuz etkilerden kurtulamadınız... O halde haydi iş başına!

Makineyi temiz tutma konusundaki bütün çabalarınıza karşın algılayıcıda temizlik gerektirecek boyutta, önemli bir kirlenmeyle karşı karşıyasınız. Bütün bir algılayıcı temizlenecek olsa da o "hain tozlar"ın yerleştiği yeri tam olarak bilmek çok yararlı. Lekenin görüntü üzerindeki yerini aklınızda tutun. Test görüntüsünün var olan konumunu hem tersine hem de başaşağı döndürerek lekenin algılayıcı üzerin-

Ayna odacığını temizleme

deki gerçek yerini buluruz. Örneğin, test görüntüsünün sağ üst köşesinde görünen büyük bir leke, gerçekte, algılayıcının sol alt köşesinde yerleşik bir tozun varlığını gösterir. Hemen belirtelim ki, burada algılayıcıyla kastettiğimiz, aslında, algılayıcının üzerindeki koruyucu filtredir. Başka bir deyişle algılayıcı yüzeyi koruyucu bir filtreyle kaplanmıştır ve işlemler bu yüzey üzerinde yapılır.

Makinenizin içine iki temel toz türü sızabilir: Algılayıcı üzerinde üfleseniz uçacakmış gibi duranlar; ıslaklık ve nemliliğin bir sonucu olarak yüzeye iyice yapışanlar. Hafif tozlar bir "fırça" sistemiyle, yüzeye yapışanlarsa, yine doğrudan yüzeye bir uygulayıcı araç ve solüsyon içeren "paspas" sistemiyle temizlenebilirler. Bu işlemi, çok pahalı bir pencerenin minik bir lastik silecek temizlenmesi gibi düşünebilirsiniz.

Temizleme İşleyişi

Fırça ve paspasın birlikte kullanımı, algılayıcı temizliğinde başvurulacak en etkili yöntem. Temizliğe önce fırçayla başlamak, ardından toz için ikinci bir algılayıcı görüntü testi yapmak akılcı olur. Bu testte algılayıcı üzerinde ya-

pışmış inatçı lekeler hâlâ çıkmamışsa, o zaman paspas ve solüsyon kullanılabilir. Fırça ya da paspasa parmaklarınızla dokunmayın. Algılayıcınızı aşağıdaki akışı aynen, adım adım uygulayarak temizleyin:

Ayna odasına üfleme: Algılayıcı temizleme moduna girmeden önce, güçlü ve büyük bir el üfleyicisi (daha önce hiç duymup görmediyseniz, kesinlikle bir fotoğraf mağazasına danışın) kullanarak ayna odacığındaki toz ve parçacıkları dışarı üfleyin. Bu aşama, temizleme işleminden sonra algılayıcıya doğru göçme eğilimindeki her türlü parçacığı ortadan kaldırır. "Nasıl güçlü üfleme gerekiyormuş" kanısıyla, kesinlikle sıkıştırılmış hava kullanmayın. Basıncı çok yüksek olan sıkıştırılmış hava, makinenin içindeki narin düzeneklere zarar verir.

Algılayıcı temizleme modunu etkinleştirme: Bazı makinelerin menülerinde aynayı kilitleme, örtücüyü açma ve algılayıcının elektrostatik yüklenmesine neden olan gücü kesme işlevlerini yerine getiren, "Sensor Clean" denen bir seçenek bulunur. Böyle bir seçenek bulunup bulunmadığını makinenin kullanma kılavuzuna bakarak anlayabilirsiniz. Bulunmadığı hallerde yine üretici ya da satıcı firmanızla iletişim kurun. Bazı "uyanıkça" yöntemlerden kaçının. Örneğin, makineyi bulb örtücü hızı değerine ayarlamak ve örtücüyü tutmak, algılayıcı temizliğinde akla uygun, akılcı bir çözüm değil. Parmağınız örtücüden kayabilir ya da pil çabucak azalabilir; her iki durumda da örtücünün ve aynanın olması gerekenden erken salıverilmesine, paspas ya da fırçaya çarpmalarına, onların da makinenin iç mekanizmalarına çarparak önemli zararlar vermesine yol açılabilir.

Algılayıcıya üfleme: "Sensor Clean" moduna ayarlı makine şimdi temizlik için hazır. Her türlü iri toz parçalarını

Fırçaya elektrostatik yüklemeye yapma

defetmek için el üfleyicisini kullanın. Bu başlangıç adımı, büyük olasılıkla, bütün tozları ortadan kaldırmaz, ama daha sonra algılayıcı filtresine yapışabilme potansiyeline sahip büyük tozları giderir. Bu işlem için de kesinlikle sprey kutularında depolanmış hava kullanmayın. Bu tür kutuların itici gücü, güçlü üfleme doğrudan algılayıcının ortasına yapabilir, daha da kötüsü tozları filtrenin arkasına taşıyabilir ve tozların algılayıcıyla filtresinin arasında kalıcı hale gelmesine yol açabilir.

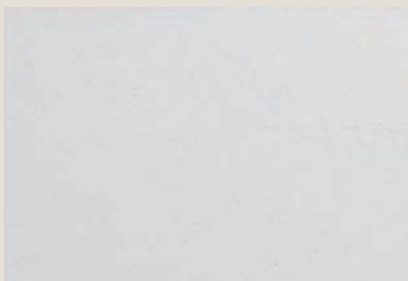
Algılayıcıyı Fırçalamak: Algılayıcıyı temizlemeden önce fırçayı statik elektrikle yüklemek gerekir. Buradaki temel yaklaşım tozları gevşetmek ve fırçanın üzerine çekmektir; yoksa fırça-

yı bir süpürge gibi kullanıp algılayıcı yüzeyini süpürmek değildir. Fırça algılayıcı üzerine hafifçe uygulandığında, fırçadaki statik yük algılayıcı yüzeyindeki tozları çeker. Fırçaların statik elektrikle nasıl yükleneceğini, bu işe uygun bir fırça edindiğinizde kullanım kılavuzlarından mutlaka okuyun, çünkü farklı markalardaki fırçaların yüklenmesi de farklı yollarla olabilir. Şimdi, statik elektrikle yüklü fırçayı alın ve algılayıcının bir ucundan ötekine çok hızlı ve çok nazik bir şekilde süpürmüştüğü gibi yapın. Fırçayı, her bir uygulamadan sonra sprey kutularında depolanmış havayla temizleyin ve yeniden statik elektrikle yükleyin. Bu işlemi gereksinim ölçüsünde yineleyin.

Tozu Saptamak

En temiz kılıf ya da çantalarda saklanıp taşınmalar da, kaçınılmaz olarak, algılayıcının üzerinde toz ya da kir parçalarıyla karşılaşmamak olanaksız. Bu tozların etkisi ya da izleri "açık diyafram" yani f/11'in altındaki diyafram değerlerini kullanarak yaptığımız çekimlerde, görüntünün gökyüzü, bulut, kar gibi parlak ya da açık alanlarında, görmezden gelinmesi olanaksız ışiksiz lekeler şeklinde açığa çıkar. Bu lekeler hemen her görüntüde, aynı yerde belirir. Görüntülerinizi bilgisayara indirip izlerken bu lekeleri kolayca farkedebilirsiniz. Görüntüler değişse bile lekelerin yeri değişmez. Böyle bir durumda yapılacak en iyi şey, toz parçacıklarının yerini ve kirlilik derecesini kesinlikle belirleyebileceğiniz bir test görüntüsü çekmektir. Bunun için şu adımları sırasıyla uygulayın. 1-) Makineye uzun odaklı bir objektif takın (uzun odaklı bir zoom objektif de olabilir). Objektifi en uzun odak

uzunluğuna, diyaframı da en kısık (f/22 gibi) ayara getirin. 2-) Odaklamayı, elle (manuel) en yakın odaklama noktasına yapın. Bu ayar algılayıcının odak derinliği içinde kalmasını sağlayacaktır. 3-) Makineyi elle çekime ayarlayın. 4-) Bulutsuz bir gökyüzünü, beyaz bir duvarı ya da aydınlatılmış beyaz bir kağıdı +1 durak aşırı ışıklayarak fotoğrafı çekin. Uzun örtücü hızları daha iyidir, ama bunu önerirken titremelerden kaynaklanan netsizliklerin olmadığını varsayıyoruz, algılayıcı üzerindeki lekeleri açığa çıkaracak açık ve nötr bir görüntü için uğraşyoruz. 5-) Çekimi yaptıktan sonra görüntüyü bilgisayara aktarın, uygun bir foto editörle açın. Görüntü kontrastını artırın. 6-) Görüntünün foto editördeki halini %100 büyütün ve ve temizliğin gerekli olup olmadığına, kabul edilebilirlik sınırlarını oldukça geniş tutarak karar verin.

Algılayıcıyı paspaslamak: İnatçı lekeler fırçalamadan sonra hâlâ kalmışsa, o zaman paspas ve solüsyon içeren çok daha etkili bir sisteme gerek vardır demektir. Öncelikle bu iş için üretilmiş malzemeleri edinmeniz gerekir. Reklam olmasın diye burada marka vermiyorum, ama fotoğraf mağazalarından bunları satın alabilirsiniz. Paspasın üzerine bir iki damla solüsyon damlatın. Algılayıcının sol kenarından başlayarak hemen paspaslayın. Yazı yazarken bir kaleme ne kadar basınç yapıyorsanız, paspasa uyguladığınız da o miktarda olsun; yani çok az bastırın ve paspası algılayıcının üzerinden sağa doğru çekin. Sağ uca geldiğinizde paspası algılayıcı yuvasından çıkarmadan tersine çevirin ve bu kez de sola doğru aynı basınçla çekin. Solüsyon çok hızlı buharlaştığından bu işlemi de çok çabuk yapmak zorundasınız. Yeterince hızlı davranın ve işlemi bir kerede bitirin.

Algılayıcıyı yeniden test etmek: İlk testteki nesneyi kullanarak ve makine ayarlarınızı yaparak yeniden bir test görüntüsü çekin. Artık tozların büyük bir kısmından kurtulmuş olmalısınız; ama özellikle köşelerdeki bazı inatçı tozlar hâlâ kalmış olabilir. Bu noktada durumu yeniden değerlendirip, temizliğin sürüp sürmeyeceğine karar vermeniz gerekir; unutmayın çok hassas bir iş yapıyorsunuz.

Bu işlemlerin tümünü yaparken burada anlattığımız uygulamaları rastgele malzemelerle yapmaya sakın kalkışmayın. Fotoğraf mağazası size uygun malzemeleri verecektir. Anlattığımız yöntemleri uygulayarak tertemiz bir algılayıcınız olabilir, ama bu durumun kalıcı olmasını sağlamak da olanaksız. Bu yüzden, makinenizin kullanım sıklığına ve hangi ortamlarda çekim yaptığınıza bağlı olarak, uygun zaman aralıklarında algılayıcı test görüntüleri almak, tozlu durumunu değerlendirmek akıllıca olur. Temizlik işlemi aşırı özen gerektirse de düzenli bir denetim ve temizlik sayesinde, zamanınızı bilgisayar başında geçirmek zorunda kalmazsınız.

Serpil Yıldız

Kaynaklar

<http://www.microsoft.com/windowsxp/using/digitalphotography/prophoto/sensorcleaning.mspx>
<http://www.cleaningdigitalcameras.com/howto.html>